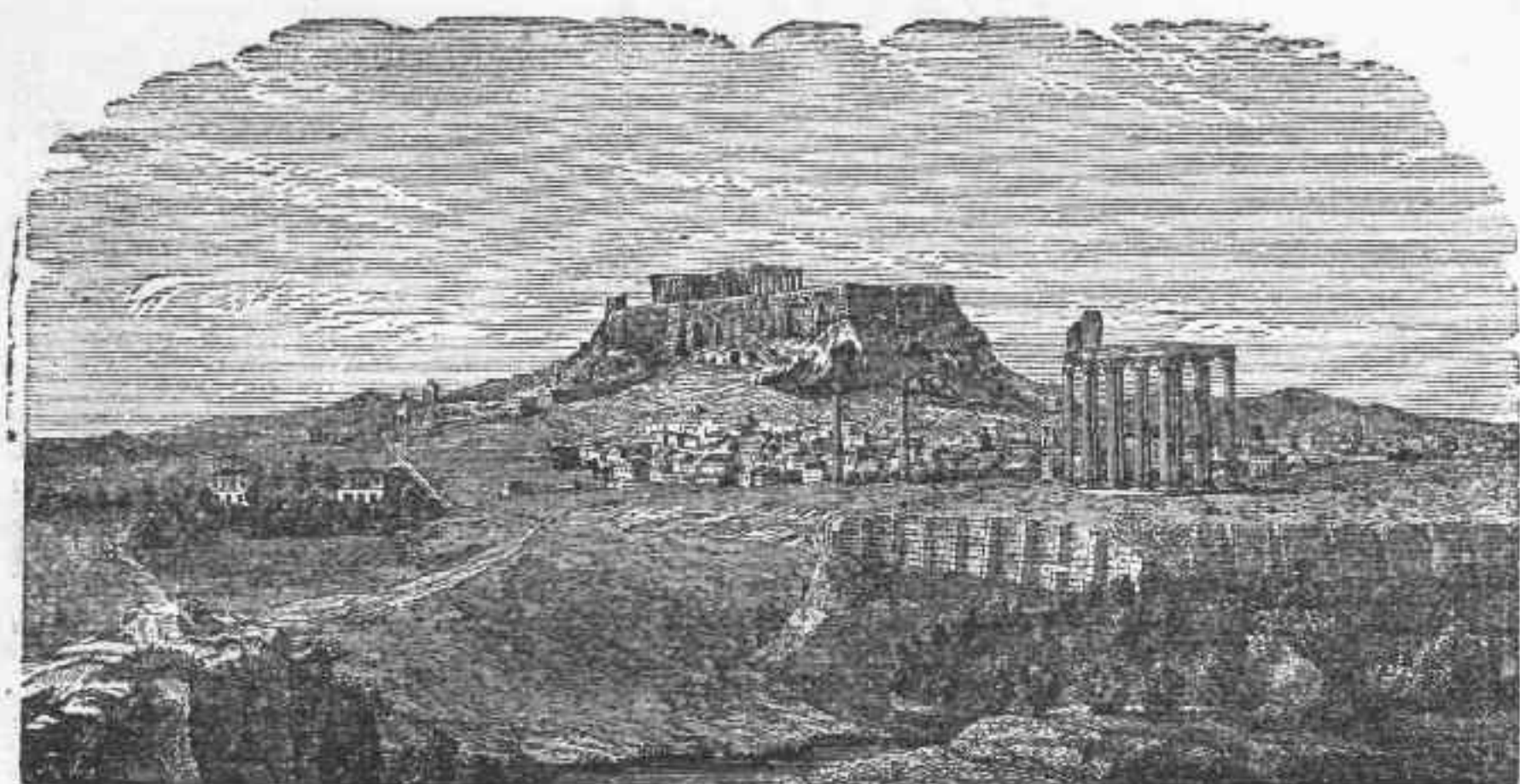




ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΛΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 463.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΓΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ.

(Συνέχ. ἴδε φυλλ. 461.)

Γένεσις τῆς μουσικῆς.

Ἡ ἀρχὴ τῆς μουσικῆς εἶναι ἀβέβαιος, διχογνωμοῦσι δὲ οἱ λόγιοι περὶ αὐτῆς.

Χαμοκλέων ὁ Ποντικός, λέγει παρ' Ἀθηναίῳ, ὅτι ἡ εὕρεσις τῆς μουσικῆς ἐπενοήθη παρὰ τῶν ἀρχαίων ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐρημίαις ἀδόντων ὀρνίθων (1)· καὶ ὁ Λουκρήτιος δὲ Κάρος (2) ὁμοφωνεῖ μετὰ τοῦ Ἑλλήνος, προσθέτων ὅτι καὶ ἐκ τοῦ συριγμοῦ τῶν ἀνέμων ἐδιδάχθησαν νὰ ἡχῶσι διὰ τῶν ἀγροτικῶν καλάμων. Τινὲς, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Ζαρλίνου λεγόμενα, γνωματεύουσιν ὅτι τῆς μουσικῆς τὸ ὄνομα παράγεται ἐξ Αἰγυπτιακῆς ἢ Χερδαϊκῆς λέξεως, σημαίνουσης ἡχόν τοῦ ὕδατος. Ὁ πατὴρ Κίρκερ ἐτυμολογεῖ ἀπλῶς αὐτὴν ἐκ τῆς αἰγυπτιακῆς λέξεως Moys, καὶ διατείνεται ὅτι ἡ μουσικὴ ἐφευρέθη εἰς τὰ ἔλη τοῦ Νείλου, ἐνθα ἀφθόνως φέρονται κάλαμοι, δι' ὧν ἐσχημάτιζον οἱ Αἰγύπτιοι τὰς πρώτας σάλπιγγας.

Ἀλλὰ χωρὶς νὰ περιπλανώμεθα εἰς χιμαϊρικάς ἐτυμολογίας, νομίζομεν τὴν μουσικὴν ὁμηλίκᾳ τοῦ

ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ὑπὸ τῆς φύσεως ἐδωρήθη αὐτῷ ὡς ὁ λόγος, καθ' ὅσον σύμπασα ἡ πλάσις ἐπαναπαύεται ἐν τῇ ἁρμονίᾳ.

Μουσικὴ τῶν μυθικῶν χρόνων.

Ἐν γένει δοξάζεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι προσδιώριζον εἰς τὰ ἀνθρώπινα καθιδρύματα θεότητά τινα ὡς ἐφευρετήν. Ὁ Ζεὺς ἐστὶν ὁ πρῶτος, ἐν τοῖς τοῦ Ὀλύμπου θεοῖς, ἐπιδράσας ἐν τῇ μουσικῇ, θεωρούμενος ὡς πατὴρ ἀνδρῶν τε καὶ θεῶν. Ὁ Ἡσίοδος διηγεῖται ὅτι μόλις ἡ Ῥέα ἔτεκε τὸν Δία, καὶ ὅπως μὴ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, κατὰ τὴν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Τιτάνος συνομολογηθεῖσαν συνθήκην, ἐξαπέστειλεν αὐτὸν εἰς Κρήτην, συστήσας αὐτὸν τοῖς Κουρήταις, οἵτινες ἐχομίσαντο τοῦτον εἰς τι ἄντρον τοῦ ὄρους Οἴτης. ἵνα δὲ οἱ κλαυθμυρισμοὶ του μὴ ἀνακαλύψωσι τὴν ὑπαρξίν του, ἐθορύβουν πλήττοντες ἀλλήλους τὰς ἀσπίδας, συνωδεύοντες δὲ τοὺς ἡχους αὐτῶν μετὰ κραυγῶν. Ἐντεῦθεν τὰ πρῶτα ὄργανα, ὡς διηγεῖται ὁ μῦθος, θὰ ὑπῆρξαν ὄργανα πλήξεως.

ὑπερτερήσας καὶ νικήσας τοὺς Τιτάνας ὁ Ζεὺς, ἐπεμψεν ἐν τῇ γῇ τοὺς υἱοὺς του θεοὺς, νὰ παλινρθώσωσι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὁ Ἀπόλλων ἐδίδαξεν ἐν τῇ φυλῇ τοῦ Προμηθέως τὴν μουσικὴν. Ἡ Παλλὰς ἐδίδαξεν αὐτῇ τὸν ἡχόν τοῦ αὐλοῦ, ὃν εἶτα ἐπέρριψε χλευασθεῖσιν παρὰ τῆς Ἥρας, ὅτε ἡχῃσε διὰ

(1) Ἀθην. Βιβλ. Θ', 390. (2) De rer. nat. lib. V.

τούτου ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν θεῶν, διὰ τὴν παρά-
μορφον ὅψιν ἦν τῇ προύξεναι. Ὁ Ἑρμῆς ἐφεῦρε τὴν
λύραν, καὶ ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ ὕμνῳ του πρὸς τὸν θεὸν
τοῦτον περιγράφει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐφεῦρεν αὐτήν.

Ἐνιοὶ τινες συνέχουν τὴν λύραν μετὰ τῆς κιθάρας·
ἀλλ' ὁ Πίνδαρος, πρῶτον ἐφευρετὴν τῆς μὲν πρῶ-
της ἀναφέρει τὸν Ἑρμῆν, τῆς δὲ δευτέρας, τὸν
Ἀπόλλωνα.

Συνετέθησαν διάφοροι ὕμνοι καὶ ᾄσματα εἰς τι-
μὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐξ ὧν τινὰ μὲν λέγονται *Παιῶ-
νες*, ἀδόμενα ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, ὡς γράφει ὁ Ὀμη-
ρος (1), ἕτερον δὲ *Πίθνα*, συνοδευόμενα ὑπὸ τοῦ ἡ-
χου τοῦ αὐλοῦ, ὅπως καταπράυνωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς
προσβολῆς ἣν ἔλαθε παρὰ τοῦ Μαρσίου καὶ τοῦ Σι-
ληνοῦ, ὡς βεβαιεῖ ὁ Πυσανίας, ὅστις περιγράφει
καὶ ἕτερον εἰσέτι ᾄσμα καλούμενον *Προσώδιον*,
συντεθὲν ὑπὸ τοῦ Εὐμέλου πρὸς σεβασμὸν τοῦ Θεοῦ
ἐκείνου, ᾄσμα ὅπερ εἶτα, ὡς ἀναφέρει ὁ Vossio ἐπὶ
τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἰουλίου Πολλουκίου, συνοδευέτο
ὑπὸ τῆς κιθάρας. Καὶ ὁ Βάκχος ἐφεῦρεν ᾄσματά
τινα, συνοδευόμενα ἐκ τῶν κυμβάλων, μεταχειριζό-
μενα δὲ εἰς τὰς πανηγύρεις του τὰς καλουμένας
Βακχεῖα, *τριετήρια ὄργια*, καθὼ ἀνὰ τριετίαν πα-
νηγυριζόμενα.

Ὁ Στράβων, ὁ Λουκιανὸς (2) καὶ ὁ Σουΐδας (3) δι-
βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ Βάκχος συνοδευέτο ὑπὸ ποικίλων
ὑπουργῶν, ἐν αἷς οἱ Σάτυροι, Σιληνοί, Βακχισταί,
καὶ ἕτεροι· ἔνιοι τινες ἀναφερόμενοι διὰ τῆς λέξεως
αὐλισαί (cicuticines), ἦτοι ᾄδοντες τὴν σύριγγα (4).
Ἐρχοῦντες δ' εἰσέτι καὶ πρὸς τὸν ἦχον ἄλλων ὀργά-
νων, ὡς τυμπάνων, ξυστηρίων, αὐλῶν (tibiae) (αἱ
καὶ ἡμᾶς φλογέραι), κροτάλων, κιθαρῶν καὶ σελ-
πίγγων (5), ὡς δείκνυνται γεγλυμμένα εἰς τὸ Ῥω-
μαϊκὸν Μουσεῖον τῆς Chause (6). Mich. de la
Chause Rom. mus. T. I, Sec. 2, tab. 9, p. 56,
ἐν ταῖς Ἀρχαιότησι τοῦ πατρὸς Montfaucon. An-
tiq. expli., cap. XI, e descritti nel Museo E-
trusco del Gorii. Mus. Etrux. Francisci Gorii.
T. II.

Περιφραεῖς ὑπῆρξαν οὐ μόνον ἐν τῇ ποιήσει καὶ
τῇ μουσικῇ, ἀλλ' ἐν πάσῃ παιδεύσει καὶ ὥραις τέ-
χνῃ, ὡς μαρτυροῦσιν ὁ Πλούταρχος, ὁ Πλάτων, καὶ
ιδίως ὁ Καλλιμάχος. Ἡ Καλλιόπη, ἀναφέρει ὁ ποιη-
τὴς ἐκεῖνος, ἐφεῦρε τὸ ᾄσμα πρὸς ὕμνον τῶν ἡρώων·
ἡ Κλειώ τὴν κιθάραν· ἡ Εὐτέρπη ἐτέρπετο διὰ τῆς
τραγωδίας· ἡ Μελπομένη δίδωκε τὸ ὄργανον τὸ κα-
λούμενον βάρβιτον· καὶ ἡ Τερψιχόρη τὸν αὐλὸν (ti-

bia)· ἡ Ἑρατώ ἦτο ἑφορος τῆς Λυρικῆς· ἡ Πολύμνικ
προσέθηκε τὴν ἀρμονίαν· αἱ τοῦ οὐρανοῦ κινήσεις
καὶ τῶν ἀστέρων περιεγράφησαν ὑπὸ τῆς Οὐρανίας·
καὶ ἡ Θάλεια ὑπῆρξε διδάσκαλος τῆς κωμῳδίας.

Ἀξιούσι τινὲς ὅτι αἱ μουσαι, μετὰ τῶν ᾄσμάτων
καὶ τῶν ὀρχήσεων των σὺν τῷ Ἀπόλλωνι, ἐπαρου-
σίαζον τὴν συμφωνίαν ὅλης τῆς πλάσεως, καὶ τὴν
περιστροφὴν τῶν σφαιρῶν καὶ τῶν οὐρανίων κύκλων,
καὶ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀπόλλωνος ἐδιδάχθη-
σαν ἐν τῇ μουσικῇ, διὸ, ὡς ὁδηγός των ἐκαλεῖτο
«Μουσηγέτης».

Προστίθῃσι δ' ὁ Φουλγέντιος (1), ἐπὶ τῇ μαρ-
τυρίᾳ πολλῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὅτι ὁ Ἀπόλλων
εἰκονογραφεῖτο σὺν δεκαχόρδῳ κιθάρᾳ μετὰ τῶν ἐν-
νέα μουσῶν, ὅπως ἀναδείξωσιν ὅτι δέκα εἰσὶ τὰ μέ-
ρη ἐξ ὧν σχηματίζεται ἡ ἀνθρώπινος φωνή· ἦτοι
τέσσαρες ὁδόντες· κείμενοι ἀπέναντι ἀλλήλων, πλητ-
τόμενοι ὑπὸ τῆς γλώσσης, τοῦ ἐνός τῶν ἀποίων ἐλ-
λείποντος· γεννᾶται μᾶλλον συριγμός ἢ φωνή· δύο
χείλη, ὡς κύμβαλα χρησιμεύοντα εἰς τὸ ὀμιλεῖν· ἡ
γλῶσσα τὰς τοῦ πλήκτρου λειτουργείας πράττουσα·
ὁ οὐρανίσκος οὗ τινος τὸ κοίλωμα παράγει τὸν ἡ-
χόν· ὁ λάρυγξ χρησιμεύων ὡς αὐλός· καὶ ὁ πνεύ-
μων ὁ ὡς φυστήριον διενεργῶν.

Περὶ ἐλασσόνων ἢ ἡμιθέων.

Ὁ Πάν, θεὸς τῶν ποιμένων, ὑπῆρξεν εὐρέτης τῆς
σύριγγος, τὸν τρόπον τῆς εὐρέσεως τῆς ὁποίας περι-
γράφει ὁ Οἰβίδιος, λέγων ὅτι ὁ σάτυρος κατελήφθη
ὑπὸ σφοδροῦ πάθους, διὰ τινὰ νύμφην ὀνόματι Σύ-
ριγγα, αὕτη δ' ἀποστρεφόμενη τὸν ἔρωτά του καὶ
φεύγουσα αὐτὸν, τὸν συνήντησεν εἰς τινὰ ποταμόν.

La dove giunta pregò le sorelle
Che volesser salvarla in alcun modo,
E s'appressar le piante tenerelle
Al terren paludoso e poco sodo,
Che tutte l'ossa sue si fèr cannelle,
Ch'ogni giuntura sua si fece un nodo,
Che gran foglia si fèr le vesti tosto
E tutto il corpo suo tener nascosto.
E che correndo Pane in abbandono
Pensò tenerla e sfogar la sua voglia,
E che prese una canna, d'onde un tuono
Flebil uscì come d'uom che si doglia,
Che mentre ella spirò, rendè quel suono
Il vento mosso in quella cava spoglia
E come Pan da tal dolcezza preso
Disse: Invan non avrò tal suono inteso.
E di non pari calami compose
Con cera aggiunti il flebile istrumento
A cui poscia Siringa nome pose
Del nom suo da quel dolce lamento (2).

Ὁ Πάν, πλὴν τῆς σύριγγος ἐφεῦρε κατὰ Πλίνιον,
καὶ τὸ μονόυλιον, ἦτοι τὸν καλάμινον αὐλόν, ὁρ-

(1) Iliad. βιβλ. Δ'. (2) Βιβλ. I. τῆς γεωγρ. (3) Περὶ ὀρ-
χήσεως. (4) Ἐκ τοῦ Λατιν. cicutia (καλχμος) Sotiani, Panes
Bacchoe Sileni sunt Bacchi Comites. (5) Gyrardus, Histor.
Dior. Syntag. XV. (6) Lucretius, De rev. natura, lib. IV.

(1) Fulgentius, Mythologia.

(2) Metamorfosi d'Ovidio, lib. 1, trad. dell'Anguillara.

γανον συντεθειμένον ἐξ ἑνὸς μόνου καλάμου. Ὁ Λουκιανὸς ἱστορεῖ τὸν Πᾶνα ὡς μουσικόν, ὀρχηστὴν καὶ κυνηγόν.

Ὁ Σιληνὸς συνεμερίσθη μετὰ τοῦ Πανὸς τὴν τιμὴν τῆς ἐφευρέσεως τοῦ σωλήνος τοῦ αὐλοῦ· ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Εὐφηνίωνα, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου, ἦν καὶ οὗτος μουσικὸς καὶ συνεταῖρος τοῦ Βάκχου. Μετὰ τοὺς σατύρους ἔρχονται αἱ Σειρήνες, ὡς καὶ αὐταὶ κατατασσόμεναι ἐν τῇ τάξει τῶν ἡμιθέων.

Περὶ Σειρήνων.

Αἱ Σειρήνες λαμβάνουσι τὴν ὀνομασίαν των ἐκ τῆς λέξεως Σίρ, δηλούσης ἄσμα, ἐντεῦθεν εἶτα ἐκ τῆς Σιρὲν σημαίνουσης τέρας εὐμολπον, παρόγεται ὁ μῦθος τῶν Σειρηνῶν. Ἦσαν δὲ θυγατέρες, κατὰ τὸν Αἰγίνιον, τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου καὶ τῆς Μούσης Μελπομένης, ἥ ὡς ἕτεροι δοξάζουσι, τῆς Καλλιόπης καὶ τῆς Τερψιχόρης. Ἐμυθολογοῦν οἱ ποιηταὶ ὅτι εἶχον πτέρυγας· τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σώματος ὡς γυναικὸς, τὸ κατώτερον ὡς πτηνοῦ ἢ ἰχθύος. Κατὰ τὸν Παλαίφατον, διὰ τοῦ ἄσματος των ἐγοήτευον καὶ παρέσυρον τοὺς πλέοντας ἱστάμεναι εἰς τινὰς θαλάσσιους σκοπέλους, ὅθεν εἶτα ἐρρίπτοντο κατὰ τῶν δυστυχῶν αὐτῶν καὶ τοὺς κατεβρόχθιζον. εἰς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, κατὰ τὴν κοινοτέραν δοξασίν ἦσαν τρεῖς, δι' ἧς ὁ Ὀβίδιος εἰς τὰς Ματαμορφώσεις ᾄδει.

*Fur tre graziosissime sorelle
Figlie al Fiume Acheloo che si trovano
Cogliendo il fior con molte altre donzelle
Quando l'eterna tenebre involaro
La figlia di colei che ancor commovente
Col pianto e con parole il Cielo e Giove*

*Fur sì felici e nobili nel canto
Che ancor per tutto il mondo il grido e il vanto.*

Κατὰ τὴν γνώμην τινῶν οὐ μόνον ἦσαν ἔμπειροι εἰς τὸ ἄσμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἡγεῖν ὄργανα. Εἰς τὸ Τυρρηνικὸν Μουσεῖον τοῦ Gori φρίνονται τρεῖς Σειρήνες, ἐξ ὧν ἡ ἐν τῷ μέσῳ φαίνεται κρατοῦσα τὸν αὐλὸν συντεθειμένον ἐξ ἑπτὰ καλάμων, ἡ ἑτέρα μετὰ τοῦ πλήκτρου ἡχοῖ τὴν λύραν, καὶ ἡ τρίτη τὸ μονόλιον, ἥτοι ἕνα μόνον αὐλόν. Ἐν τοῖς μνημείοις τοῦ Gronovio καὶ τοῦ P. Montfaucon δεῖκνυται διαφορὰ τις, καθ' ὅσον μία τῶν Σειρήνων ἡχοῖ δύο ἀντὶ ἑνὸς αὐλοῦ. Ἐν ἅπασιν τοῖς μνημείοις τούτοις διακρίνονται αἱ Σειρήνες ἀποπειρώμεναι νὰ ἀπατήσωσι τὸν Ὀδυσσεύα διὰ τοῦ ἄσματος καὶ τοῦ ἡχοῦ των, ἀλλ' οὗτος εἰδοποιημένος ἀπὸ τὴν Κίρκην, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ, φανακίζει τὰς ἐλπίδας των, διὸ καὶ κατακρημνίζονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Περὶ τῆς μουσικῆς κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους.

Μεταξὺ τῶν νέων ἡρώων τῶν ὑπερμαχοῦντων ἐν τῇ ἐπιχειρίσει τοῦ χρυσοῦ Δέρατος, ἦν καὶ ὁ Ὀρφεύς, υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Καλλιόπης, καὶ διηγοῦνται ὅτι εἰς αὐτὸν παρεδόθη ἡ λύρα, κειμένη ἤδη ἐν τοῖς ἄστροις. Οὗτος ἠύξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν χορδῶν τῆς λύρας ἀπὸ ἑπτὰ εἰς ἑννέα.

Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς, συνέθεσε ποίημα θαυμαστόν, καὶ εἰς τοσαύτην ἀρίστην δόξαν διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ ἄσματος καὶ τῆς ἡγήσεως, ὥστε τὰ θηρία ἐγίνοντο φιλόφθονα, καὶ τὰ φυτὰ παρηκολούθουν αὐτόν. Ἐπορεύθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἐνθα ἐδιδάχθη πολλὰς γνώσεις, καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπῆρξεν αἰετοτε νικητὴς ἐν τοῖς μουσικοῖς διαγωνίσμασι. Φλεγόμενος ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀνακτῆσαι τὴν Εὐριδίκην σύζυγόν του, κατέβη θρασέως ἐν τῷ Ἄδῳ, καὶ διὰ τῆς γλυκύτητος τῶν ᾠδῶν του ἐπέτυχεν διὰ τῆς Περσεφόνης νὰ ἐπαναγάγῃ ἐν τῇ ζωῇ τὴν σύζυγόν του, ἣν ὁμως οὐκ ἠδυνήθη ἐπαναγαγεῖν ἐλοσχερῶς ἐν τῷ κόσμῳ ὡς συντρίβων τὴν τῆς Περσεφόνης ἐξουσίαν. Κατεσπαράχθη βαρβάρως ὑπὸ τῶν Μαινάδων, διαταγῇ τοῦ Βάκχου, ἐπιλαθὼν νὰ πανηγυρίσῃ τὴν δόξαν του εἰς τὸν πρὸς τοὺς θεοὺς ὕμνον. Καὶ ὁ Αἶνος ἐδοξάζετο ὡς ἀσματοουργὸν καὶ ἡχῶν τὴν κιθάραν. Ἐγένοντο δὲ διάσημοι ἐν τῇ μουσικῇ ἀμφότεροι οἱ Θεβαῖοι δίδυμοι Ζῆθος καὶ Ἀμφίων. Κατὰ τὸν Πυσαντίαν πρῶτος ὁ Ἀμφίων καθιέρωσε βωμὸν τῷ Ἑρμῇ, δι' ὃ ἔσχεν ὡς δῶρον ἐξ αὐτοῦ τὴν λύραν. Καὶ ὁ Πάρις δὲ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἐγένετο περιφανὴς εἰς τὸ ἡγεῖν τὴν λύραν διὰ τοῦ ἄσματος. Ἀλλὰ τούτου ἐπιρροεποὺς ὄντος ὑπερβαλλόντως ἐν ταῖς ἡδοναῖς, ἡ μουσικὴ ἦν μαλθακὴ καὶ φιλήδονος, τοῦναντίον τῆς τοῦ Ἀχιλλέως, αἰετοτε βεπούσης πρὸς ἐξύμνησιν τῶν μαχῶν, ἡ τῆς φρικαλέας μῆνιδος διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Βρισηίδος. Ὁ Χείρων ἦν διδάσκαλος τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ τῷ ἐδίδαξε τὴν μουσικὴν καὶ τὸ ἡγεῖν τὴν κιθάραν, διὸ ὁ Ὅμηρος ἐξιστορεῖ τὴν κιθάραν τοῦ Πηλεΐδου οὕτω.

*Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίαις καὶ νῆας ἰκέσθην·
Τὸν δ' αὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,
Καλῇ, δαιδαλέῃ, ἐπὶ δ' ἀργύρεον ἱγυὲν ἦεν·
Τὴν ἄρ' εἰς ἑνάρων, πόλιν Νηϊέωνος ὀλέσας·
Τῇ δ' ἔγχε θυμὸν ἔτερπεν, αἶειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.*

Ἀλέξανδρος ὁ μέγας εἶχεν ἐν πλείσθ' ὅση τιμὴ τὴν κιθάραν τοῦ Ἀχιλλέως, ὅτε δὲ τῷ προσεφέρθη ἡ τοῦ Πάριδος, κατὰ τὴν βῆσιν τοῦ Πλουτάρχου, ἀπήντησε· Δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς λύρας ταύτης, ἔχων τὴν τοῦ Ἀχιλλέως, δι' ἧς οὗτος ἀνέζωπυροῦτο. Αὕτη ἦδε τοὺς ὕμνους τῶν ἡρώων, ἐνῶ ἡ τοῦ Πάριδος, διὰ τῶν μαλθακῶν καὶ ἐκτεθηλυμένων συμφωνιῶν τῆς, ἦδεν ἐρωτικὰ ἄσματα.

Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἦν ἐπιδέξιος ἀνιχνευτὴς τῶν ἤ-
χων, καὶ ἐλθὼν εἰς διενέξεις μετὰ τῆς Τιρεμνίας ἐ-
νικήθη ὑπ' αὐτῆς. Οὗτος ἦεν εἰσέτι τὸ ποίημα τοῦ
Δημοδόχου διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τρωάδος. Ὁ
Φήμιος ἔτερπε διὰ τοῦ ἄσματος καὶ τοῦ ἤχου τῆς
κιθάρας τὸ χάριεν συμπόσιον τῶν Μνηστήρων.

Ὁ Τόρεβος ἦν ἔμπειρος ἐν τῇ μουσικῇ, καὶ κατὰ
τὸν Διονύσιον Γίγμειον, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦν
ὁ πρῶτος ὅστις ἐδίδαξε τοὺς Λυδίους μέτρον τι ποι-
ητικῆς καὶ ἄσματος ὅπερ ὠνομάσθη Λύδιον καὶ Το-
ρέβιον.

Περὶ τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς θυσίαις,
ταῖς πανηγύρεσι, ταῖς εὐωχίαις, τοῖς γάμοις
καὶ ταῖς κηδεύαις.

Ἐπανηγυρίζον τὰς θυσίας των μετὰ τῆς μουσι-
κῆς, ἔψαλλον ὕμνους εἰς τοὺς Θεοὺς καὶ ἥρωας, δια-
μεριζόμενοι ἐν χορῷ διότι, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος,
διηροῦντο κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας. Ὁ πρῶτος τῆς
τῶν γερόντων ἐτραγώδει οὕτως·

« Ἄμμες ποκ' ἤμες ἄλκιμοι νεανίαι. »

Πρὸς τούτους ἀπεκρίνετο ὁ τῆς τῶν νέων·

« Ἄμμες δέ γ' εἰμὲν, ἂν δὲ λῆς πείραν λάβει. »

Καὶ ὁ τρίτος τῶν παίδων·

« Ἄμμες δέ γ' ἐσόμεθα πολλῶν κάρρωνες. »

Τοῦ συμποσίου τούτου τὴν περιγραφὴν πολλάκις
προσφέρει ὁ Ὀμηρος ἐν Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεΐα. Ὁ Ἀ-
θήναιος ἀναφέρει, ὅτι πάντες οἱ συνδαιτημόνες μετὰ
τὴν εὐωχίαν ἔψαλλον ὕμνους τοῖς Θεοῖς. Παρεκτός
τοῦ ἄσματος καὶ τοῦ ἤχου τῆς κιθάρας, οἱ Ἕλληνες
μετεχειρίζοντο καὶ τοὺς αὐλοὺς, τὸ τρίγωνον, καὶ
τὴν σύριγγα. Οἱ αὐλοὶ ἦσαν, ὡς ὑποσημαίνει ὁ Σκα-
λίγερρος, ὁμοιοὶ καὶ ἴδιοι, καὶ μικροί, ὅπως δεικνύωσι
τὴν ἰσότητά των συνδαιτημόνων, καὶ ἐκαλοῦντο
Παροίτια.

Ἡ τράπεζα ἦν στρογγύλη, ὅπως ὑπεκφύγη ἡ προ-
τεραιότης τῶν θέσεων· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδαι-
τημόνων, ὡς λέγει ὁ Μακρόβιος, δὲν ἦτο μὲν ἐλάσ-
σων τριῶν, πρὸς σεβασμὸν τῶν Χαρίτων, δὲν ἦτο
δὲ μείζων τῶν ἐννέων, πρὸς σεβασμὸν τῶν Μουσῶν.
Οὐδὲ μόνον ὕμνους πρὸς τοὺς Θεοὺς, ὡς εἴρηται, εἴ-
θιζον νὰ ᾄδωσιν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ πρὸς τοὺς ἥρωας·
ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς ἀναφέρει ὁ Κικέρων,
εἰς συμπόσιόν τι ἀπεποιήθη τὴν λύραν, περιεφρονήθη
διὰ τοῦτο, ὡς ἀνὴρ κακῆς ἀναιτροφῆς.

Ἄσματα τῶν Ἑλλήνων.

Εἶχον οἱ Ἕλληνες ἄσματά τινε, λαβόντα τὸ ὄ-
νομα τοῦ Ἀρμοδίου, τοῦ συντιθέντος αὐτά· ἔψαλ-
λον δὲ μάλιστα στίχους τινὰς καλουμένους *σχοδία*,
ἅπερ ὁμοῦ ἔψαλλον πάντες, ἢ κατὰ τάξιν ὁ εἰς μετὰ
τὸν ἑταῖρον, ἢ μόνον οἱ διακεκριμένοι καὶ ἔμπειροι·

τὸ ἐμπεριεχόμενον δὲ τῶν στίχων τούτων, ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ, ἦν αἱ ῥήσεις καὶ αἱ ἀποκρίσεις τῶν ἐπὶ τὰ
σοφῶν.

Ἡ μουσικὴ συνέδραμεν εἰς τὸ νὰ χαροποιῇ τοὺς
γάμους παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ ὁ Ὀμηρος ἐν Ἰλιάδι
περιγράφει ὅτι εἰθίζον ἐν τοῖς γάμοις νὰ ποιῶσι με-
γαλαπρεπῆ συμπόσια, καὶ νὰ ἐκφέρωσι περὶ τὴν πό-
λιν τὰς νύμφας μετὰ ἀνημμένων λαμπάδων μεταξὺ
τῶν ὕμεναίων ἄσμάτων χαροποιουμένων ἐκ τῶν
συμφωνιῶν τῶν αὐλῶν καὶ τῶν κιθαρῶν. Ὁ Διόδω-
ρος Σικελιώτης διηγεῖται, ὅτι εἰς τὸν γάμον τοῦ
Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας, τῶν πρώτων πανηγυρι-
σθέντων διὰ τῆς παρεμβάσεως τῶν Θεῶν, ὁ Ἑρμῆς
ἤγει τὴν λύραν, ἡ Ἀθηνᾶ τὸν αὐλόν, ἡ Ἡλέκτρα τὰ
κύμβαλα, καὶ αἱ Μοῦσαι τὴν σύριγγα. Καὶ ὁ Ὀβί-
διος δὲ διηγεῖται, ὅτι ἐν τῷ γάμῳ τοῦ Περσέως καὶ
τῆς Ἀνδρομέδας, συνεισῆλθον οἱ Θεοὶ ὅπως τὸν πα-
νηγυρίσωσι.

Τρεῖς ὁδὰς εἰθίζον οἱ Ἕλληνες εἰς τοὺς γάμους, ὁ
πρῶτος ἐκαλεῖτο *Ἰμέναιος*, ἀπὸ τὸν Ἰμέναιον Θεὸν
προεδρεύοντα τῶν γάμων τῶν Ὀνητῶν. Ἡ δευτέρη
Ἐπιθαλάμιος ἀδομένη ὑπὸ παίδων καὶ παιδίσκων
ὄρχουμένων ἐν τῷ ἤχῳ τῶν αὐλῶν καὶ κιθαρῶν. Ἡ
τρίτη καλουμένη *Ἐγερσις*, ἀδομένη πρὸς τοὺς νεο-
νύμφους ὑπὸ τῶν φίλων των, κατὰ τὴν τῆς πρωΐας
ἐπέλευσιν, τῆς παρακολουθούσης τῇ πρώτῃ τοῦ γά-
μου νυκτί.

Ἡ μουσικὴ παρ' Ἕλλησιν ἀπετέλει μέρος καὶ τῶν
κηδεύων, ἐν αἷς διάφορα εἶδη ποιητικῶν ἄσματιῶν
μετεχειρίζοντο· τοιαῦτα κατὰ πρῶτον τὰ *Ἐλεγεῖα*,
ἅτινα ἐξεφράζον τὴν λύπην (1), ὡς καὶ τινε πέν-
θιμα ἄσματ' ἀκαλούμενα *Μονάδια*, ἐφευρεθέντα ὑπὸ
τῶν Φρυγίων, ἅτινα συνωδεύοντο ὑπὸ τῶν αὐλῶν,
καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου κατέστησαν ἀπειρόκαλα
καλουμένων *Πρεφίκαι*, καὶ μισθουμένων ὅπως θρη-
νῶσι καὶ ἐπαινῶσι τοὺς τεθνεώτας. Κατὰ τὴν ἐκφορὰν
μετεχειρίζοντο εἰδὸς τι ποιήσεως καλούμενον *Ἐπι-
κήδειον*, πρὸς αἶνον τοῦ θανόντος. Ἦν ὁμοῦς εἰσέτι
ἐν χρήσει ὁ *Ἐπιτάφιος*, συνήθως γραφόμενος ἐπὶ
τοῦ τάφου ἐφ' ᾧ συνοπτικῶς ἐξεφράζοντο αἱ χάρι-
τες τοῦ τεθνεώτος. Τελευταῖον ἐώρταζον ἐνιχυσίως
κατὰ τὴν τοῦ θανάτου ἡμέραν τὰ *Συγγενικά* (*Pa-
rentali*) περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Οὐίγγιλίου καὶ Ὀ-
βιδίου.

Τὰ μᾶλλον ἐν χρήσει εἰς τὰς ἐκφορὰς ὄργανα ἦ-
σαν οἱ αὐλοὶ· ἀλλὰ παρκτηρητέον ὅτι οἱ Ἕλληνες

(1) Vossio, Just. Poet. lib. VIII. Nomen elegis est a flebili
lugentium sono.

Ovidio, Flebilis indignos, Elegia solve capillos.

Orazio, de Arte Poet. Versibus impariter junctis querimo-
nia primum.

εἶχον δύο εἶδη ἐκφορῶν, τοῦντεῦθεν εἰθίζον ἰδιαίτερα ἐν ἐκάστη ὄργανα. Μετεχειρίζοντο τὰς μακρὰς σάλπιγγας εἰς τὰς ἐκφορὰς τῶν ἐφήβων, καθὼς ἤχουσας βρέως καὶ κατηφῶς· καὶ μικροὺς αὐλοὺς εἰς τὰς ἐκφορὰς τῶν παίδων, καθὼς ἤχουντας ὀξέως καὶ ἀσθενῶς. Τῶν αὐλῶν τούτων εὐρέται ὑπῆρξαν οἱ Φρύγιοι, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Polluce, ὑφ' ὧν καὶ ἔσχον τὸ ὄνομα Φρύγιοι αὐλοί. Εἶχον δ' εἰσέτι ἕτερον εἶδος αὐλῶν, μακρῶν σπιθικῆς, καλουμένων Γεγγρίκαι, διότι εἰθίζοντο ὑπὸ τῶν Φοινίκων εἰς τὰς πανηγύρεις τοῦ Ἀδωνίδος, οὗ τινος τὸ ὄνομα ἐν τῇ Φοινικεῖ γλῶσσῃ καλεῖται Γέγγρις. Ὁ ἦχος ἢ ὁ τρόπος δι' οὗ ἤδον καὶ ἤχουν οἱ αὐλοὶ τὴν Λύδιος ἦχος ἀφ' ἑαυτοῦ θρηνηώδης καὶ γοερὸς, διὸ καὶ γράφει ὁ Ἀπουλέιος, ὅτι ὁ ἦχος τοῦ ζυγίου αὐλοῦ, ἐξ ἰδίας του φύσεως πανηγυρικὸς, μεταχειριζόμενος εἰς τοὺς νεονύμφους, παρήλασσε κατὰ τὰς ἐκφορὰς εἰς τὸν γοερὸν λύδιον τρόπον. Τελευταῖον ἦσαν προσδωρισμένοι εἰς τὸ πένθος καὶ αὐλοὶ τινες καλούμενοι Παρατρέξεις, τῶν ὁποίων ὁ ἦχος μετεχειρίζετο ὀξέως καὶ βραδέως.

Μουσικοὶ ἀμίλλης, ἀγῶνες καὶ παιδιαί.

Τοσαύτην πολυτέλειαν ἐτέλουν οἱ Ἕλληνες τῇ μουσικῇ, καὶ τοσαύτην φήμην ἔχαιρον οἱ λάτραι αὐτῆς, ὥστε ὅπως γινώσκωσι καὶ κλείζωσιν αὐτοὺς, καθιδρύσαντο ἀγῶνας. — Καὶ ἐν πρώτοις ὀφείλομεν νὰ θεωρήσωμεν τὴν τῶν ἀγῶνων μουσικὴν σχετικῶς τε εἰς τὸ ἄσμα καὶ εἰς τὸν ἦχον. Τὸ ἄσμα ὅτε μὲν ἦν μόνον, ὅτε δὲ συνωδεύετο ὑπὸ τῶν ὀργάνων, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῶν χορδικῶν ὀργάνων, διότι, ὡς ἤδη προείρηται, ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐκαλοῦντο λυρικά αἱ ᾠδαὶ αἱ τὸ ἄσμα τῶν ποιημάτων τῶν μετὰ τῆς λύρας συνοδεύουσαι.

Τὰ ὄργανα περιωρίζοντο εἰς τὰς κιθάρας ἢ λύρας, εἰς τοὺς αὐλοὺς, εἰς τὰς σάλπιγγας, καὶ εἰς τὰς βυκάνας (buccine).

Ἡ ἀρχαιοτέρα μουσικὴ ἀμίλλα ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἀναφέρει ὁ Παισανίας, ἐγένετο εἰς τοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἡμιλλῶντο τινὲς ἐν τῷ ᾄσματι ὕμνου τινὸς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ πρῶτος πάντων ὁ κερδήσας τὴν νίκην ἢ τὸ βραβεῖον ἦν ὁ Χρυσόθεμις ἐκ Κρήτης υἱὸς τοῦ Καρμάνορος, ἑξοχος ἐν τῇ ποιήσει, τῷ ᾄσματι, καὶ τῷ ἦχῳ τῆς κιθάρας.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀμίλλῃ ἐνίκησεν ὁ Φιλάμμων ἐκ Δελφῶν, περὶ οὗ ὁ Ὀβίδιος ἤδε.

Fa detto Filammone, e con la cetra
Rendesi sì caro e sì soave il canto
Che avrebbe intenerito un cuor di pietra
E mosso in ogni cor pietade e pianto.

Ταμίρας ὁ τοῦ Φιλάμμου ἦν ὁ τρίτος νικητὴς ἐν τοῖς Πιθύοις διὰ τοῦ ᾄσματος, ὅστις τίθεται ὑπὸ

τοῦ Πλάτωνος μεταξὺ τῶν δύο διασῆμων περὶ τὸ ἄδειν καὶ ἤχεῖν, Ὀλύμπου δηλονότι καὶ Ὀρφέως.

Ἐκύνολπος ἦν ὁ τέταρτος.

Ὁ Τέρπανδρος κατὰ Πλάτωνα ὑπερτέρησεν ἅπαντας. — Διηγείται ὁ περιφανὴς Χαριωνεὺς βιογράφος, ὅτι ὁ Τέρπανδρος ἦν ποιητὴς καὶ διδάσκαλος τῶν νόμων τῆς κιθάρας, καὶ ὅτι ἤδε τοὺς στίχους τοῦ καὶ τοὺς τοῦ Ὀμήρου μετὰ προσδωρισμένου μέτρου ἐν ταῖς μάχαις, καὶ ὅτι οὗτος πρῶτος ἔθετο ὀνόματα εἰς τοὺς κανόνες καὶ τὰς χορδὰς τῆς κιθάρας.

Εἰς τὸν Τέρπανδρον ἀποδίδεται ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Ἀεσβίου ᾄσματος καὶ τῆς Βαρβίτου, ὀργάνου ἐκ χορδῶν. Εἶτα ἔπεται ὁ Κεφαλλῆν, Ἐχέμβροτος ὁ Ἀρκάδιος καὶ Σακάδας ὁ Ἀργεῖος, ὅστις πολλάκις ᾤφθη ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐστεμμένην τῷ στέμματι θριάμβου. Ἐπιλήψεϊεν δ' ἡμᾶς ὁ χρόνος διηγουμένους τὰ περὶ πάντων τῶν νικητῶν διὸ περιοριζόμεθα ἀναφέροντες ὡς τελευταῖον τὸν Μίδωνα Ἀκραγαντῖνον, ὅστις παρεκτὸς τοῦ νικητηρίου ἄθλου, οὗ τινος ἔτυχε διὰ τῆς τοῦ αὐλοῦ ἡχήσεως, ἐτιμήθη καὶ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ἀφιερῶσαντος αὐτῷ ᾠδὴν.

Καὶ οὐ μόνον κιθαρισταί, ἀσματουργοὶ καὶ αὐληταὶ ἡμιλλῶντο, ἀλλὰ καὶ σαλπίγγων, καὶ βυκάνων μουσουργοί, ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ὁποίων μνημονεύονται ὁ Τίμαριος καὶ ὁ Κράτης, εἶτα ὁ Ἀρχίας ἐκ τῆς Ἰθάκας· ἀλλ' ὁ μᾶλλον περιβόητος ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ἤχεῖν ὑπῆρξε Κρόδονος ὁ Μεγαρεὺς, ὅστις ἤχει, πρᾶγμα ἄγνωστον ἕως τότε, διὰ δύο σαλπίγγων ταυτοχρόνως.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΙΟΥΛΙΑ.

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΕΖΟΝ ΛΟΓΟΝ.

Γ' π' δ

OCTAVE FEUILLET.

Διδαχθὲν τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις, ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου,
ὑπὸ τῶν συνήθων ἡθοποιῶν τοῦ Αὐτοκράτορος,
τῇ 4 Μαΐου 1869.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α.

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΚΑΜΠΡ.

ΙΟΥΛΙΑ, σύζυγος αὐτοῦ.

ΚΑΙΚΙΑΝ, θυγάτηρ αὐτῶν.

ΜΑΞΙΜΟΣ ΤΟΓΡΖΥ.

Ἡ Κυρία ΚΡΕΣΣΕΥ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ὑπηρέτης.

Ἡ σκηνὴ ἐν τῇ ἐξοχῇ, πλησίον τοῦ Μεταίτη.